TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2016. gada 2. jūnijā*

Valsts pienākumu neizpilde — LESD 18., 20. un 21. pants — Savienības pilsonība — Pārvietošanās un uzturēšanās tiesības — Diskriminācija pilsonības dēļ — Pabalsts transporta izdevumiem, kas tiek piešķirts valstspiederīgajiem studentiem — Direktīva 2004/38/EK — 24. panta 2. punkts — Izņēmums no vienlīdzīgas attieksmes principa — Uzturēšanas pabalsts studijām stipendiju vai kredītu veidā — Apjoms — Formas prasības pieteikumam par lietas ierosināšanu — Iebildumu saskanīgs izklāsts

Lieta C-233/14

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2014. gada 12. maijā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *C. Gheorghiu* un *M. van Beek*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Nīderlandes Karalisti, ko pārstāv *M. Bulterman* un *C. Schillemans*, pārstāves,

atbildētāja.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*] un E. Regans [*E. Regan*] (referents),

ģenerāladvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretāre L. Karasko Marko [*L. Carrasco Marco*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 25. novembra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2016. gada 26. janvāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

Spriedums

1 Ar savu prasības pieteikumu Eiropas Komisija lūdz Tiesu:

— konstatēt, ka, Nīderlandē studējošajiem studentiem paredzēto iespēju izmantot sabiedrisko transportu par pazeminātu maksu piešķirdama tikai tiem Nīderlandes studentiem, kuri reģistrēti kādā Nīderlandes valsts vai privātā mācību iestādē, un studentiem no citām dalībvalstīm, kuri Nīderlandē strādā algotu darbu vai kuri šajā valstī ir ieguvuši pastāvīgas uzturēšanās tiesības, Nīderlandes Karaliste nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti LESD 18. pantā, lasot to kopā ar LESD 20. un 21. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp., ar labojumiem OV 2004, L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.), 24. pantā, un

— piespriest Nīderlandes Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

2 Direktīvas 2004/38 preambulas 20. un 21. apsvērumā ir noteikts:

"(20) Saskaņā ar aizliegumu diskriminēt personas to valstiskās piederības dēļ visiem Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kas uzturas kādā dalībvalstī, pamatojoties uz šo direktīvu, attiecīgajā dalībvalstī jomās, uz kurām attiecas Līgums, būtu jāattiecina tāds pats režīms, kāds piešķirts attiecīgās valsts valstspiederīgajiem, ievērojot Līgumā un sekundārajos tiesību aktos skaidri noteiktos īpašos nosacījumus.

(21) Tomēr uzņēmējai dalībvalstij būtu jāpatur tiesības lemt, vai tā piešķirs sociālo palīdzību Savienības pilsoņiem, kas nav nedz darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas, nedz arī saglabā šo statusu, vai viņu ģimenes locekļiem pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai ilgākā laikposmā attiecībā uz darba meklētājiem, vai līdzekļus studijām, tostarp arodapmācībai, pirms tās vēl ir ieguvušas pastāvīgas uzturēšanās tiesības."

3 Šīs direktīvas 3. panta 1. punktā ir paredzēts, ka šo direktīvu piemēro visiem Savienības pilsoņiem, kas pārceļas uz dzīvi vai uzturas dalībvalstī, kurai tie nav valstiski piederīgi.

4 Minētās direktīvas 7. pantā "Tiesības uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus" 1. punktā ir noteikts:

"Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

[..]

c)

— viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā iestādē, ko akreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arodmācības, un

— viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi nekļūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; [..]"

5 Direktīvas 2004/38 24. pants "Vienlīdzīga attieksme" ir izteikts šādi:

"1. Ievērojot īpašus noteikumus, kas skaidri paredzēti Līgumā un sekundārajos tiesību aktos, pret visiem Savienības pilsoņiem, kas, pamatojoties uz šo direktīvu, uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Priekšrocības, ko sniedz šīs tiesības, attiecina arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi un kam ir uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

2. Atkāpjoties no 1. punkta noteikumiem, uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt tiesības uz sociālo palīdzību pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai vajadzības gadījumā ilgākā laikā posmā, kas noteikts 14. panta 4. punkta b) apakšpunktā, kā arī tai nav pienākuma pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas piešķirt līdzekļus [uzturēšanas pabalstu] mācībām, tostarp arodapmācībai, ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļi."

Nīderlandes tiesības

"Wet studiefinanciering 2000"

6 *Wet studiefinanciering 2000* (2000. gada Likums par studiju finansējumu, turpmāk tekstā – "*WSF 2000*") 2.1. pants, kurā ir noteikti studiju finansējuma piešķiršanas nosacījumi, tostarp attiecībā uz pamata stipendiju un pabalstu transporta izdevumiem (turpmāk tekstā – "pabalsts transporta izdevumiem"), ir formulēts šādi:

"Šajā likumā tiek regulēts studiju finansējums, un likums ir piemērojams studentiem, kuri atbilst nosacījumiem par:

a) pilsonību, kā noteikts 2.2. pantā,

b) vecumu, kā noteikts 2.3. pantā, un

c) izglītības veidu, kā noteikts 2.2.–2.4. punktā."

7 *WSF 2000* 2.2. pantā ir paredzēts:

"1. Tiesības uz studiju finansējumu ir studējošajam, kam:

a) ir Nīderlandes pilsonība;

b) nav Nīderlandes pilsonības, bet kas studiju finansējuma jomā ir pielīdzināms Nīderlandes pilsonim saskaņā ar starptautiskas organizācijas līgumu vai lēmumu, vai

c) nav Nīderlandes pilsonības, bet kas dzīvo Nīderlandē un pieder tādu personu grupai, kuras studiju finansējuma jomā ir pielīdzinātas Nīderlandes pilsoņiem, un tas ir jāparedz noteikumos.

2. Neierobežojot 1. punkta b) apakšpunktu, noteikumos var paredzēt tādu personu grupas, attiecībā uz kurām 1. punkta b) apakšpunktā paredzētā pielīdzināšana attiecas vienīgi uz tādu izdevumu kompensāciju, kas ir saistīti ar piekļuvi izglītībai. Noteikumos var paredzēt normas par kompensācijas summu un formu."

8 *WSF 2000* 3.1. pantā ir noteikts:

"1. Studiju finansējums ietver pamatstipendiju, pamataizdevumu un papildstipendiju vai papildaizdevumu, kā arī studentu mācību maksas kredītu.

2. Studiju finansējums var tikt piešķirts pilnā apmērā vai daļēji šādās formās:

a) dotācija,

b) stipendija vai

c) kredīts."

9 *WSF 2000* 3.2. panta 1. punktā ir paredzēts, ka stipendija ietver ikmēneša summas maksājumu, kas sedz uzturēšanas izdevumus, mācību maksas līdzfinansējumu un pabalstu transporta izdevumiem.

10 *WSF 2000* 3.29. pantā ir sīkāk noteikts, ar kādiem nosacījumiem var saņemt kompensāciju, ja saņēmējs nav pilnībā izmantojis pabalstu transporta izdevumiem.

11 *WSF 2000* 3.6. panta 2. punktā ir paredzēts:

"Pamatstipendija ietver pabalstu transporta izdevumiem, ja nav noteikts citādi."

12 *WSF 2000* 3.7. pants, kurā ir noteikts veids, kādā tiek piešķirts pabalsts transporta izdevumiem, ir formulēts šādi:

"1. Studentiem, kas iegūst izglītību Nīderlandē, pabalstu transporta izdevumiem veido braukšanas karte, kas ir derīga noteiktu laiku nedēļā, un šo karti transporta sabiedrības izsniedz studentam bez maksas vai par samazinātu maksu.

2. Studentiem, kuriem ir tiesības uz studiju finansējumu izglītības iegūšanai ārpus Nīderlandes, pabalstu transporta izdevumiem veido summa, kas ir attiecīgi noteikta 4.8. panta 2. punkta un 5.3. panta 2. punktā. Atkāpjoties no pirmā teikuma, pirmajā teikumā minētais students, iesniedzot pieteikumu, kā pabalstu transporta izdevumiem var saņemt braukšanas karti."

"Besluit studiefinanciering 2000"

13 *Besluit studiefinanciering 2000* (2000. gada Lēmums par studiju finansējumu) 3.a panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Personām, kurām ir vai nu [1992. gada 2. maija] Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu [(OV 1994, L 1, 3. lpp.)] dalībvalsts pilsonība, vai arī Šveices pilsonība, kā arī viņu ģimenes locekļiem, izņemot

a) darba ņēmējus,

b) pašnodarbinātas personas vai

c) personas, kas ir saglabājušas darba ņēmēja statusu, un

d) iepriekš a)–c) punktā minēto personu ģimenes locekļi,

kas nav ieguvuši [Direktīvas 2004/38] 16. pantā minētās pastāvīgas uzturēšanās tiesības, pielīdzināšana saskaņā ar [*WSF 2000*] 2.2. panta 2. punktu attiecas uz izdevumu kompensāciju par piekļuvi izglītībai.

2. Kompensācija saskaņā ar 1. punktu tiek piešķirta dotācijas veidā, tā ietver summu [*WSF 2000*] 3.6. panta 1. punktā paredzētās pamatstipendijas apmērā, un to piešķir dalībniekam, kas dzīvo ģimenes mājās. Tā neietver pabalstu transporta izdevumiem un piemaksas, kas paredzētas [*WSF 2000*] 3.6. panta 2. un 3. punktā."

"Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek"

14 Ar *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* (Likums par augstāko izglītību un zinātnisko pētniecību) 7.37. pantu tiek ieviests *WSF 2000* 2.1. panta c) punkts, kurā ir noteikts, ka studējošajam ir jābūt reģistrētam akreditētā izglītības iestādē. Likuma par augstāko izglītību un zinātnisko pētniecību 7.37. panta 2. punktā ir noteikts:

"Reģistrācija tiek veikta tikai tad, ja ir iesniegti pierādījumi par reģistrācijas maksas un eksāmenu maksas samaksu vai, reģistrējoties vakara universitātē, par reģistrācijas šajā universitātē maksas samaksu."

Pirmstiesas procedūra

15 2008. gada novembrī Komisija saņēma sūdzību par nevienlīdzīgu attieksmi pret Nīderlandes studentiem un citu Eiropas Savienības dalībvalstu studentiem saistībā ar piekļuvi Nīderlandē subsidētajam sabiedriskajam transportam. Sūdzībā tika norādīts, ka Nīderlandes studenti var pieteikties pabalstam transporta izdevumiem, kas tiem ļauj sabiedrisko transportu izmantot bez maksas vai par samazinātu maksu, savukārt *Erasmus* programmā studējošajiem ir jāmaksā pilna braukšanas maksa, kas esot EKL 12. panta pārkāpums.

16 Tā kā Komisija piekrita šādam viedoklim, tā 2009. gada 23. martā nosūtīja Nīderlandes Karalistei brīdinājuma vēstuli, aicinot to divu mēnešu laikā sniegt savus apsvērumus. Šajā vēstulē Komisija apgalvoja, ka pabalsts transporta izdevumiem ir kvalificējams nevis kā studiju stipendija vai kredīts, bet gan kā uzturēšanas atbalsts, tāpēc ka šis pabalsts nav ietverts Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētajā izņēmumā. Turklāt Komisija pārmeta Nīderlandes Karalistei nevienlīdzīgu attieksmi ne vien pret studentiem, kas studē *Erasmus* programmā, bet arī pret visiem citu dalībvalstu studentiem, kuriem ir piemērojama Direktīva 2004/38 un kuri daļēju vai pilnu izglītību iegūst Nīderlandē.

17 2009. gada 15. maija vēstulē Nīderlandes Karaliste atbildēja uz šiem iebildumiem, norādot, ka nevarot būt runas par diskrimināciju, jo pabalsts transporta izdevumiem tiek piešķirts nosacīta kredīta formā un tāpēc uz to attiecas Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētais izņēmums.

18 2010. gada 29. janvārī Komisija nosūtīja Nīderlandes Karalistei argumentētu atzinumu, uz kuru minētā dalībvalsts atbildēja tā paša gada 28. maijā, sīkāk izklāstot argumentus, kas jau tika izvirzīti atbildē uz brīdinājuma vēstuli.

19 2012. gada 27. janvārī Komisija nosūtīja Nīderlandes Karalistei papildu argumentētu atzinumu. 2012. gada 27. martā Komisija saņēma šīs dalībvalsts atbildi, kurā tā uzturēja savu nostāju, ka pabalsts transporta izdevumiem nerada diskrimināciju.

20 Tā kā Komisija joprojām nebija apmierināta ar šīs dalībvalsts atbildi, tā 2014. gada 12. maijā cēla šo prasību.

Par lietas būtību

Par prasības apjomu

21 Vispirms ir jāprecizē šīs prasības apjoms.

22 Šajā ziņā ir svarīgi atgādināt, ka prasība atbilstoši LESD 258. pantam ir jāizvērtē, ievērojot tikai tos prasījumus, kas ietverti pieteikumā par lietas ierosināšanu (spriedums, 2014. gada 22. oktobris, Komisija/Nīderlande, C-252/13, EU:C:2014:2312, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 Šajā lietā ir jākonstatē, ka Komisija ir daļēji atteikusies no savas prasības. Savā replikas rakstā Komisija norāda, ka tā atsakās uzskatīt, ka diskriminēti tiek ārvalstīs dzīvojošie Nīderlandes studenti, kuri reģistrējas pilna laika studiju ciklam Nīderlandē apstiprinātā izglītības iestādē. Tiesas sēdē, atbildot uz Tiesas uzdotu jautājumu, Komisija precizēja, ka tā vēloties atteikties no savas prasības arī attiecībā uz Nīderlandes studentiem, kuri dzīvo ārvalstīs un studē Nīderlandē *Erasmus* programmā.

24 Tāpēc ir jāuzskata, ka šīs prasības priekšmets ir apgalvotā diskriminācija, ko Nīderlandes Karaliste īsteno pret studentiem, kuri nav Nīderlandes pilsoņi un kuri studē Nīderlandē, tostarp pret studentiem, kas piedalās *Erasmus* programmā, un studentiem, kas studē ārpus šīs programmas.

Par pieņemamību

Lietas dalībnieku argumenti

25 Nīderlandes Karaliste apgalvo, ka Komisijas izvirzītais iebildums par netiešu diskrimināciju neatbilst prasībām, kas izriet no Tiesas judikatūras, kurā ir noteikts, ka, pirmkārt, Komisijai iebildumi pirmstiesas stadijā, kā arī prasības pieteikumā ir jāizsaka loģiski un precīzi un, otrkārt, prasības pieteikumā izklāstītie iebildumi nevar atšķirties no iebildumiem, kas tikuši izvirzīti pirmstiesas stadijā.

26 Nīderlandes Karaliste it īpaši norāda, ka Komisija prasības pieteikuma 44. punktā ir apstiprinājusi, ka pastāv netieša diskriminācija pret Nīderlandes izcelsmes studentiem, kas ir reģistrējušies pilnam studiju ciklam ārvalstīs un ir izvēlējušies studijas turpināt *Erasmus* programmā kādā no akreditētām izglītības iestādēm Nīderlandē. Taču prasības pieteikuma 75., 81. un 82. punktā Komisija apgalvojot netiešu diskrimināciju pret studentiem, kuri nav Nīderlandes pilsoņi un kuri piedalās šajā programmā.

27 Nīderlandes Karaliste skaidro, ka tā nesaprot, kura studentu grupa tiekot netieši diskriminēta salīdzinājumā ar kuru grupu un kas veidojot šo netiešo diskrimināciju.

28 Pirmstiesas stadijā cirkulējošie dokumenti šajā ziņā nesniedzot nekādas norādes.

29 2010. gada 28. janvāra argumentētā atzinuma 31. un 32. punktā Komisija, neiztirzājot Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta piemērojamību, Nīderlandes Karalistei esot pārmetusi tādas prasības izvirzīšanu, ka studentiem no citām dalībvalstīm ir jābūt ekonomiski aktīvām personām vai arī tiem jābūt pastāvīgas uzturēšanās atļaujai Nīderlandē, un tādējādi tā, šķiet, esot formulējusi jaunu sūdzību par netiešu diskrimināciju.

30 Turklāt neesot skaidra saikne, pirmkārt, starp Komisijas nostāju, kas ir pausta argumentētā atzinuma 31. un 32. punktā, un, otrkārt, tās nostāju, kas ir pausta pieteikuma par lietas ierosināšanu 44. un 75.–83. punktā. Minētajā prasības pieteikumā atrodamie apsvērumi galvenokārt attiecoties uz studentiem, kas studē *Erasmus* programmā, lai gan pirmstiesas stadijā pieņemtā Komisijas nostāja par apgalvoto netiešo diskrimināciju esot šķitusi daudz vispārīgāka.

31 Komisija apgalvo, ka iebildums par netiešu diskrimināciju ir pieņemams. No argumentētā atzinuma 32. un 33. punkta, kā arī papildu argumentētā atzinuma 52., 54. un 56. punkta nepārprotami izrietot, ka pirmstiesas stadijā šī iestāde neizslēdza, ka ar Nīderlandes tiesību aktiem tiek rosināta ne tikai tieša diskriminācija, bet arī iespējama netieša diskriminācija. Prasības pieteikumā izklāstītie elementi attiecībā uz netiešu diskrimināciju tātad esot vienīgi to elementu precizējums, kurus Komisija jau bija izvirzījusi pirmstiesas stadijā.

Tiesas vērtējums

– Par iebildumu saistībā ar netiešu diskrimināciju

32 No Tiesas Reglamenta 120. panta c) punkta un ar to saistītās Tiesas judikatūras izriet, ka tiešo prasību jomā pieteikumā par lietas ierosināšanu ir jānorāda strīda priekšmets un prasības pamatošanai izvirzīto pamatu kopsavilkums un tie ir jānorāda pietiekami skaidri un precīzi, lai atbildētājs varētu sagatavot savu aizstāvību un lai Tiesa varētu veikt pārbaudi. No minētā izriet, ka būtiskie faktiskie un tiesiskie apstākļi, uz kuriem balstīta prasība, ir jānorāda loģiskā un saprotamā veidā pašā prasības pieteikuma tekstā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 22. oktobris, Komisija/Nīderlande, C-252/13, EU:C:2014:2312, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Tiesa ir arī nospriedusi, ka atbilstoši LESD 258. pantam celtajai prasībai ir jāietver loģiski un precīzi iebildumi, lai dalībvalstij un Tiesai ļautu precīzi novērtēt norādītā Savienības tiesību pārkāpuma apmēru, kas ir obligāts nosacījums, lai minētā valsts vēlāk varētu izmantot savus aizstāvības līdzekļus un lai Tiesa varētu pārbaudīt, vai pastāv apgalvotā pienākumu neizpilde (spriedums, 2014. gada 22. oktobris, Komisija/Nīderlande, C-252/13, EU:C:2014:2312, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 Šiem iebildumiem ir jābūt formulētiem nepārprotami, lai izvairītos no tā, ka Tiesa spriež *ultra petita* vai arī nespriež par kādu no iebildumiem (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 30. septembris, Komisija/Beļģija, C-132/09, EU:C:2010:562, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

35 Komisijas prasībā ir jābūt loģiski un detalizēti izklāstītiem iemesliem, kas tai ir radījuši pārliecību, ka attiecīgā dalībvalsts nav izpildījusi kādu no Līgumos paredzētajiem pienākumiem (spriedums, 2012. gada 6. septembris, Komisija/Beļģija, C-150/11, EU:C:2012:539, 27. punkts un tajā minētā judikatūra). Līdz ar to pretruna tāda pamata izklāstā, ko Komisija ir izvirzījusi savas prasības par valsts pienākumu neizpildi pamatošanai, neatbilst minētajām prasībām (šajā ziņā skat. spriedumus, 2007. gada 1. februāris, Komisija/Apvienotā Karaliste, C-199/04, EU:C:2007:72, 25. punkts, un 2007. gada 28. jūnijs, Komisija/Spānija, C-235/04, EU:C:2007:386, 47. punkts).

36 Šajā lietā Nīderlandes Karaliste apgalvo, ka prasības pieteikums neatbilst šiem nosacījumiem, jo Komisija tajā neskaidri norāda uz iespējamas netiešas diskriminācijas esamību.

37 Jākonstatē, ka iebilduma izklāsts par netiešu diskrimināciju acīmredzami neatbilst tās judikatūras prasībām, kas ir atgādināta šī sprieduma 32.–35. punktā.

38 No prasības pieteikuma skaidri neizriet, kura studentu kategorija būtu nelabvēlīgākā situācijā un salīdzinājumā ar kuru citu kategoriju. Komisija vienā savas prasības pieteikuma daļā apgalvo, netieša diskriminācija izriet no izskatāmā valsts tiesiskā regulējuma tikai attiecībā uz studentiem, kam ir Nīderlandes pilsonība un kas Nīderlandē studē *Erasmus* programmā. Taču kādā citā prasības pieteikuma daļā Komisija visai neskaidra formulējuma nobeigumā, šķiet, uzskata, ka citu dalībvalstu studenti, kas piedalās šajā programmā Nīderlandē, arī tiekot netieši diskriminēti, jo tie ir nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar studentiem, kuriem ir Nīderlandes pilsonība un kuri izglītību iegūst kādā citā dalībvalstī un piedalās minētajā programmā Nīderlandē.

39 Turklāt, kā ģenerāladvokāte norādījusi savu secinājumu 70. punktā, Komisija vispār nav noteikusi nevienu citu kritēriju kā vien pilsonību, kas izraisot apgalvoto netiešo diskrimināciju. Minētā iestāde, protams, norāda uz nosacījumu, ka studējošajam, lai tas varētu pieteikties uz Nīderlandes studiju finansējumu, tostarp pabalstu transporta izdevumiem, ir jābūt reģistrētam akreditētā izglītības iestādē un samaksājušam reģistrācijas maksu. Taču prasības pieteikumā Komisija uz minēto reģistrēšanās nosacījumu pamatojas, lai pierādītu, pirmkārt, ka citas dalībvalsts izcelsmes studenti, kas piedalās *Erasmus* programmā Nīderlandē, ir objektīvi salīdzināmā situācijā ar Nīderlandes studentiem, kas studē šajā dalībvalstī, un, otrkārt, ka uz apgalvoto diskrimināciju neattiecas Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētais izņēmums. Turpretī šī iestāde minēto reģistrēšanās nosacījumu vispār nav pieminējusi savas prasības pieteikuma pirmajā daļā, kurā tā tiecas pierādīt atšķirīgu attieksmi, kas rada diskrimināciju, pamatojoties uz LESD 18. pantu, lasot to kopā ar LESD 20. un 21. pantu.

40 Visbeidzot, kā pamatoti apgalvo Nīderlandes Karaliste, ir jākonstatē, ka paša iebilduma, ko Komisija ir izvirzījusi saistībā ar netiešu diskrimināciju, pamatojums ir nepilnīgs jau no paša sākuma. Šī iestāde savu prasību pamato ar LESD 18., 20. un 21. panta pārkāpumu sakarā ar tiešu diskrimināciju, "jo attieksme pret [Savienības] pilsoņiem, kuriem nav Nīderlandes pilsonības, ir mazāk labvēlīga nekā pret Nīderlandes pilsoņiem". Tikai vērtējumā par jautājumu, vai uz pabalstu transporta izdevumiem attiecas Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētais izņēmums, Komisija ir izvērsusi argumentāciju par iespējamo netiešo diskrimināciju, tādējādi sajaucot iespējama attaisnojuma esamību ar pilnīgi cita iebilduma iztirzāšanu.

41 Jāpiebilst, ka savā replikas rakstā Komisija vienīgi konstatē, ka pirmstiesas stadijā tā "neizslēdz", ka Nīderlandes tiesību akti rosina netiešu diskrimināciju, nemaz neprecizējot, kas šo diskrimināciju veido.

42 Šādos apstākļos iebildums par netiešu diskrimināciju ir jānoraida kā nepieņemams.

– Par iebildumu saistībā ar tiešu diskrimināciju

43 Vispirms ir jānorāda, ka, lai arī Nīderlandes Karaliste pret šo iebildumu nav izvirzījusi iebildi par nepieņemamību, Tiesa to var izskatīt pēc savas ierosmes, ja ir izpildīti LESD 258. pantā paredzētie nosacījumi prasības celšanai par valsts pienākumu neizpildi (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2012. gada 19. decembris, Komisija/Itālija, C-68/11, EU:C:2012:815, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

44 Šajā lietā, atbildot uz tiesas sēdē uzdotu Tiesas jautājumu, Komisija norādīja, ka tā ar savu prasību ir domājusi aptvert ne tikai profesionālās apmācības studentus, bet arī tādus studentus, ko tā nodēvējusi par augstākās izglītības un zinātniskās izglītības studentiem. Taču šī iestāde nebija spējīga norādīt uz konkrētu valsts tiesību normu, no kuras izrietētu apgalvotā diskriminācija arī pret citiem studentiem papildus jau tiem, kas minētajās tiesībās tiek uzskatīti par profesionālās izglītības jomā studējošajiem.

45 Turklāt, kā ģenerāladvokāte norādījusi savu secinājumu 79. punktā, lai arī šajā lietā izskatāmajā valsts tiesiskajā regulējumā ir ne vien atsauce uz Savienības pilsoņiem, bet arī uz personām, kurām ir Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalsts pilsonība vai Šveices pilsonība, no prasības pieteikuma par lietas ierosināšanu skaidri neizriet, ka Komisija ar savu iebildumu par tiešu diskrimināciju ir domājusi aptvert visas šīs personas. Turklāt no atsevišķiem šī prasības pieteikuma punktiem izriet, ka Komisija vienīgi pārmet Nīderlandes Karalistei, ka tā diskrimināciju pilsonības dēļ īsteno tikai pret studentiem, kas ir Savienības pilsoņi.

46 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka šī prasība ir pieņemama tikai tiktāl, ciktāl tajā ir iecerēts pierādīt, ka ar šajā lietā izskatāmo Nīderlandes tiesisko regulējumu tiek ieviesta tieša diskriminācija pret Savienības pilsoņiem, izņemot Nīderlandes pilsoņus, kuri iegūst šajā dalībvalstī piedāvāto profesionālo izglītību, tāpēc ka minētajā tiesiskajā regulējumā attieksme pret šiem pilsoņiem ir mazāk labvēlīga nekā pret Nīderlandes pilsoņiem, kuri iegūst šādu izglītību.

Par lietas būtību

Lietas dalībnieku argumenti

47 Prasības pieteikumā Komisija apgalvo, ka Nīderlandes tiesiskajā regulējumā ir ietverta tieša diskriminācija pilsonības dēļ.

48 Vispirms Komisija apgalvo, ka pastāv tieša diskriminācija atbilstoši LESD 18. pantam, lasot to kopā ar LESD 20. un 21. pantu, tāpēc ka izskatāmajās valsts tiesību normās no pabalsta transporta izdevumiem saņēmēju loka tiek izslēgti studenti, kas nav Nīderlandes pilsoņi, pamatojoties uz vienu vienīgu viņu pilsonības kritēriju, tādējādi izrādot mazāk labvēlīgu attieksmi pret Savienības pilsoņiem, kuriem nav Nīderlandes pilsonības. Šo secinājumu nevar nekādā ziņā apšaubīt tāpēc, ka ir nepieciešams izpildīt vēl divus citus objektīvus nosacījumus, proti, pirmkārt, nosacījumu, ka persona ir jaunāka par 30 gadiem, un, otrkārt, ka persona ir reģistrējusies akreditētām pilna laika mācībām.

49 Turpinājumā Komisija apgalvo, ka uz pārmesto tiešo diskrimināciju neattiecas Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētais izņēmums. Šajā ziņā izskatāmajai lietai esot *mutatis mutandis* piemērojams 2012. gada 4. oktobra spriedums Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605), it īpaši tā 43., 49.–56, 59.–62., kā arī 64. un 65. punkts.

50 Pēc Komisijas domām, nav nozīmes faktam, ka saskaņā ar Nīderlandes tiesību aktiem studenti, kas piedalās *Erasmus* programmā, netiek uzskatīti par tādiem studentiem, kas ir oficiāli reģistrējušies Nīderlandes uzņemošajā izglītības iestādē. Šis programmas ietvaros katrs students varot pamatoti gaidīt, lai uzņemošā universitāte pret viņu izturētos tieši tāpat kā pret saviem studentiem, turklāt praksē tas tieši tā arī notiekot. Tātad šāds students esot *de facto* reģistrēts uzņemošajā iestādē Nīderlandē un tādējādi atbilstot trešajam nosacījumam, kas Nīderlandes tiesību aktos ir izvirzīts pabalsta transporta izdevumiem saņemšanai.

51 Vairāk nekā iespējama ir situācija, kad Nīderlandes pilsonis, kas studē ārpus Nīderlandes un vēlas piedalīties *Erasmus* programmā, varētu izvēlēties citu dalībvalsti, nevis Nīderlandes Karalisti, lai apgūtu studijas šajā programmā. Tajos retajos gadījumos, kad šāds students savas studijas izvēlētos apgūt minētajā programmā Nīderlandē, būtu pavisam normāli, ka šī dalībvalsts nepiešķir viņam pabalstu transporta izdevumiem, jo viņš jau saņem atbilstošu finansiālu atlīdzību.

52 Visbeidzot iebildumā "Studenti, kas nav ārvalstu *Erasmus* studenti, – parastie ārvalstu studenti, tostarp Nīderlandes studenti, kas dzīvo ārvalstīs" Komisija apgalvo, ka pabalsts transporta izdevumiem ir uzturēšanas pabalsts Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta izpratnē, taču formā, kas nav stipendija vai kredīts.

53 Fakts, ka atšķirībā no lietas, kurā tika taisīts 2012. gada 4. oktobra spriedums Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605), studējošajam ir jāatmaksā ekonomiskā priekšrocība, kas izriet no pabalsta transporta izdevumiem, ja viņš desmit gadu laikā neiegūst diplomu, nenozīmējot, ka šī priekšrocība ietilpst Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētajā "stipendijas vai studiju kredīta" jēdzienā. Tā kā šis pabalsts ir saistīts ar nosacījumu, ka desmit gadu laikā jāiegūst diploms, tas esot uzskatāms drīzāk par nosacītu dotāciju, nevis kredītu.

54 Nīderlandes Karaliste savā iebildumu rakstā apstrīd pārmesto pienākumu neizpildi.

55 Vispirms, runājot par Nīderlandes tiesisko regulējumu attiecībā uz pabalstu transporta izdevumiem, Nīderlandes Karaliste apgalvo, ka šis pabalsts ir daļa no Nīderlandes studiju finansējuma, kā tas izriet no *WSF 2000* un šī pabalsta izcelsmes.

56 Īpaši jau *WSF 2000* 3.6. panta 2. punktā esot paredzēts, ka pabalsts transporta izdevumiem ir daļa no pamatstipendijas, kas esot studiju finansējuma elements, pamatojoties uz šī likuma 3.1. panta 1. punktu. Agrāk pamatstipendiju esot pilnībā veidojusi naudas summa, kas paredzēta dzīvošanas izdevumu segšanai. Daļa minētās stipendijas kopš 1991. gada 1. janvāra esot tikusi konvertēta uz pabalstu transporta izdevumiem. Nīderlandes Karaliste šajā pabalstā ietvertās braukšanas biļetes iegādājoties no transporta uzņēmumiem, pamatojoties uz līgumu, kas dod iespēju šīs biļetes iepirkt par zemām cenām un sniegt piekļuvi ekonomiski pieejamam transportam visiem studentiem, kuriem ir tiesības uz studiju finansējumu.

57 Nīderlandes Karaliste norāda, ka pamatstipendija un pabalsts transporta izdevumiem tiek piešķirti nosacīta kredīta veidā. Ja students studijas sekmīgi pabeidz desmit gadu laikā, kredīts pārtopot par dotāciju. Ja students šajā termiņā studijas nepabeidz, kredīts ir jāatmaksā ar procentiem.

58 Tā kā pabalsts transporta izdevumiem esot pamatstipendijas elements un līdz ar to studiju finansējums, šī pabalsta saņemšanas nosacījumi esot tādi paši, kādi piemērojami studiju finansējuma saņemšanai. Lai varētu pretendēt uz Nīderlandes studiju finansējumu, saskaņā ar *WSF 2000* 2.1. pantu ir jāizpilda pilsonības, vecuma un izglītības veida nosacījumi.

59 Turpinājumā, runājot par Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktu, Nīderlandes Karaliste vēlas izmantot šajā normā paredzēto izņēmumu attiecībā uz visiem studentiem, kas nav Nīderlandes pilsoņi, bet kam ir Savienības dalībvalsts, EEZ vai Šveices pilsonība. Runājot par tādiem studentiem, kas nav Nīderlandes pilsoņi un kas studē *Erasmus* programmā, tas katrā ziņā esot pakārtoti izvirzīts aizstāvības pamats. Šī dalībvalsts primāri apgalvo, ka šie pēdējie studenti nav situācijā, kas ir objektīvi salīdzināma ar Nīderlandes studentu situāciju.

60 Nīderlandes Karaliste norāda, ka Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētais izņēmums atbilst attiecīgās dalībvalsts leģitīmajām interesēm ierobežot sociālās priekšrocības, kas tiek no valsts līdzekļiem maksātas tiem, kuri var pierādīt minimālu saikni ar šo valsti. Nīderlandes tiesiskajā regulējumā ieviestā atšķirīgā attieksme, proti, prasība, ka Savienības, EEZ un Šveices studentiem, iekams tie var pretendēt uz studiju finansējuma, tostarp pabalsta transporta izdevumiem, saņemšanu, ir jābūt ilgstošas uzturēšanās tiesībām vai arī ekonomiski aktīviem, esot pilnībā saderīga ar šo izņēmumu.

61 Nīderlandes Karaliste uzskata, ka nav būtiski, vai pabalsts transporta izdevumiem ir kvalificējams kā nosacīta dotācija, nevis nosacīts kredīts, jo šis pabalsts jebkurā brīdī ir vai nu kredīts, vai arī stipendija, un tāpēc uz to attiecas Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētais izņēmums.

62 Nīderlandes sistēma pēc būtības esot atšķirīga no situācijas, kāda bija lietā, kurā taisīts 2012. gada 4. oktobra spriedums Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605). Minētajā lietā braukšanas maksas atlaides tika piešķirtas studentiem, kuru vecāki saņēma Austrijas valsts ģimenes pabalstus. Tā kā šī atlaide nav saistīta ar studiju finansējumu, to neesot iespējams kvalificēt kā stipendiju vai studiju kredītu.

63 Kā norāda Nīderlandes Karaliste, lai pabalstu varētu uzskatīt par iekļautu Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētajā izņēmumā, tam nav obligāti jābūt veidotam no naudas summas, ko iespējams izlietot pilnīgi brīvi.

64 Visbeidzot, runājot par studentiem, kas piedalās *Erasmus* programmā, Nīderlandes Karaliste, pamatodamās uz 2012. gada 14. jūnija sprieduma Komisija/Nīderlande (C-542/09, EU:C:2012:346) 41. un 42. punktu, atgādina, ka situāciju salīdzināmība ir jāpamato ar objektīviem un viegli

konstatējamiem apstākļiem. Objektīvu atšķirību starp studentiem, kas nav Nīderlandes pilsoņi un kas piedalās *Erasmus* programmā, un studentiem, kas ir Nīderlandes pilsoņi un studē ārpus šīs programmas, un saņem pabalstu transporta izdevumiem, veido apstāklis, ka pirmie savām studijām nesaņem finansējumu no Nīderlandes Karalistes saskaņā ar minētajā programmā paredzētajiem nolīgumiem.

65 Nīderlandes Karaliste uzskata, ka lietā nav nozīmes Komisijas viedoklim, ka studenti, kas studē *Erasmus* programmā, ir *de facto* reģistrēti Nīderlandē un tāpēc tie ir jāuzskata par tādiem, kuri atbilst trešajam nosacījumam, ko Nīderlandes likumdevējs ir izvirzījis pabalsta transporta izdevumiem saņemšanai.

66 Replikas rakstā Komisija apgalvo, ka no *WSF 2000* 3.2. panta 1. punkta sistēmas izriet, ka uzturēšanas izmaksas un pabalsts transporta izdevumiem ir no stipendijas nošķirti un atšķirīgi elementi. Arī šo divu elementu raksturīgās iezīmes esot atšķirīgas, jo viena ir summa, ko students var izmantot pēc saviem ieskatiem, bet otra ir karte, kas dod tiesības saņemt sabiedriskā transporta braukšanas maksas atlaidi.

67 Komisija uzsver, ka Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētais "stipendijas vai studiju kredīta" jēdziens nevar tikt dažādi interpretēts atkarībā no valsts tiesībām, bet tam ir jābūt autonomam tvērumam Savienības tiesībās.

68 No 2012. gada 4. oktobra sprieduma Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605) 61.–64. punkta izrietot, ka Nīderlandes Karaliste kļūdaini pamatojas uz Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktu, lai attaisnotu faktu, ka studentiem ar Savienības, EEZ un Šveices pilsonību tā pieprasa, lai viņiem būtu pastāvīgas uzturēšanās tiesības vai lai viņi būtu ekonomiski aktīvi. Šajā spriedumā Tiesa esot nospriedusi, ka reālas saiknes esamība starp studentu un uzņemošo dalībvalsti, runājot par šī studenta tiesībām pretendēt uz pabalstu, ko veido transporta braukšanas maksas atlaide, varot tikt apstiprināta, ja tiek pierādīts, ka minētais students ir reģistrēts uzņemošās dalībvalsts – saskaņā ar tās tiesību aktiem vai administratīvo praksi – akreditētā vai finansētā privātā vai valsts izglītības iestādē, lai tur galvenokārt apgūtu mācības, tostarp arodmācības.

69 Kā apgalvo Komisija, no 2012. gada 4. oktobra sprieduma Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605) 61. punkta izriet, ka ir apstākļi, kuros studenti, kas piedalās *Erasmus* programmā, var tikt uzskatīti par tādiem, kuri atrodas objektīvi salīdzināmā situācijā ar tādu Nīderlandes studentu situāciju, kas saņem pabalstu transporta izdevumiem, t.i., ja pastāv reāla saikne starp studentu, kurš piedalās šajā programmā, un uzņemošo dalībvalsti. Izskatāmajā lietā tāda saikne esot attiecībā uz minēto pabalstu, jo studenti, kas nav Nīderlandes pilsoņi un kas piedalās minētajā programmā, šī pabalsta saņemšanai ir jāuzskata par *de facto* reģistrētiem Nīderlandē.

70 Atbildes rakstā uz repliku Nīderlandes Karaliste apgalvo, ka Komisija neesot ievērojusi Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta formulējumu un jēgu. Reālas saiknes esamība starp attiecīgo personu un uzņemošo dalībvalsti, kas materializējas ar šīs personas reģistrēšanos izglītības iestādē, šajā ziņā neesot papildu vai alternatīva prasība. Tā kā Tiesa jau esot nospriedusi, ka Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkts nebija piemērojams lietā, kurā taisīts 2012. gada 4. oktobra spriedums Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605), minētā sprieduma 61.–64. punkts neko neliecinot par šīs tiesību normas tvērumu.

71 Nīderlandes Karaliste apgalvo, ka Komisijas secinājums, saskaņā ar kuru studenti, kuri, pamatojoties uz faktisku reģistrāciju uzņemošajā universitātē, studē *Erasmus* programmā, tomēr veido tādu studentu kategoriju, kas ir objektīvi salīdzināma ar Nīderlandes studentiem, kuri saņem pabalstu transporta izdevumiem, ir balstīts uz kļūdainu pieņēmumu. Svarīgi esot noskaidrot, vai šīs kategorijas atrodas objektīvi salīdzināmā situācijā, ņemot vērā attiecīgo valsts tiesisko regulējumu.

72 Nīderlandes Karaliste apgalvo, ka 2012. gada 4. oktobra sprieduma Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605) 61., 62. un 64. punkts attiecas uz minētajā spriedumā konstatētās netiešās diskriminācijas attaisnojumu, bet jautājums, vai studenti, kas studē *Erasmus* programmā, atrodas objektīvi salīdzināmā situācijā ar tādu Nīderlandes studentu situāciju, kuri saņem pabalstu transporta izdevumiem, attiecas uz pašas diskriminācijas esamību. Komisija tādējādi prasību par reālas saiknes esamību esot izrāvusi no konteksta.

Tiesas vērtējums

73 Vispirms ir jānorāda, ka ar LESD 20. panta 1. punktu ikvienai personai, kurai ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir piešķirts Savienības pilsoņa statuss.

74 Studentiem, kuri ir no citām dalībvalstīm, nevis no Nīderlandes Karalistes, un kuri savu izglītību iegūst šajā pēdējā dalībvalstī, ir šis statuss, kamēr vien viņiem ir kādas dalībvalsts pilsonība.

75 Kā Tiesa jau vairākkārt ir nospriedusi, Savienības pilsoņa statusa mērķis ir būt par dalībvalstu pilsoņu fundamentālo statusu, kas ļauj personām, kuras atrodas vienādās situācijās, LESD *ratione materiae* piemērošanas jomā saņemt vienādu tiesisko attieksmi neatkarīgi no viņu pilsonības, izņemot šajā ziņā īpaši paredzētus gadījumus (šajā ziņā skat. spriedumus, 2001. gada 20. septembris, *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458, 31. punkts, un 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija, C-75/11, EU:C:2012:605, 38. punkts).

76 LESD 18. pantā paredzētais jebkādas diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegums ir piemērojams visos gadījumos, uz kuriem attiecas Savienības tiesību piemērojamība *ratione materiae*, un šie gadījumi ietver ar LESD 21. pantu piešķirtās pamatbrīvības pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izmantošanu (šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija, C-75/11, EU:C:2012:605, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

77 No šīs pašas judikatūras izriet, ka šis aizliegums attiecas arī uz tādiem gadījumiem, kas skar nosacījumus par piekļuvi arodmācībām, jo gan augstākā, gan universitātes izglītība veido arodmācības (spriedums, 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija, C-75/11, EU:C:2012:605, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).

78 Savienības dalībvalsts pilsonim, kurš izglītību iegūst citā dalībvalstī, saskaņā ar LESD 18. un 21. pantu ir tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, netiekot pakļautam tiešai vai netiešai diskriminācijai savas pilsonības dēļ (šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija, C-75/11, EU:C:2012:605, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

79 Runājot par jautājumu, vai pabalsts transporta izdevumiem ietilpst Līgumu piemērošanas jomā LESD 18. panta 1. punkta izpratnē, jānorāda, ka regulējums, kurā studentiem ir paredzētas braukšanas maksas atlaides tādā ziņā, ka tās viņiem ļauj tieši vai netieši segt savus uzturēšanas izdevumus, ietilpst Līguma par Eiropas Savienības darbību piemērošanas jomā (spriedums, 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija, C-75/11, EU:C:2012:605, 43. punkts).

80 Turklāt, kā Tiesa jau ir nospriedusi, nediskriminācijas princips pilsonības dēļ, kas vispārīgi ir nostiprināts LESD 18. pantā un – attiecībā uz Savienības pilsoņiem, kam piemērojama Direktīva 2004/38, – precizēts šīs direktīvas 24. pantā, aizliedz it īpaši tiešu diskrimināciju pilsonības dēļ (šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija, C-75/11, EU:C:2012:605, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

81 Lai arī, runājot par Direktīvu 2004/38, ir tiesa, ka tās mērķis ir atvieglot un pastiprināt katram Savienības pilsonim tieši piešķirto primāro un individuālo tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izmantošanu, tās priekšmets, kā izriet no tās 1. panta a) punkta, tomēr attiecas uz šo tiesību izmantošanas nosacījumiem (spriedums, 2011. gada 5. maijs, *McCarthy*, C-434/09, EU:C:2011:277, 33. punkts).

82 Īpaši ir jāatgādina, ka saistībā ar piekļuvi pabalstiem, kā, piemēram, pabalstam transporta izdevumiem, Savienības pilsonis var pieprasīt vienlīdzīgu attieksmi ar uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem atbilstoši Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktam tikai tad, ja viņa uzturēšanās šīs dalībvalsts teritorijā atbilst šīs direktīvas nosacījumiem (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 15. septembris, *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

83 Izskatāmajā lietā Komisija, atbildot uz tiesas sēdē uzdoto Tiesas jautājumu, ir apstiprinājusi, ka tās prasība attiecoties uz diskrimināciju pret studentiem, kuriem ir uzturēšanās tiesības saskaņā ar Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Arī Nīderlandes Karaliste ir apgalvojusi, ka studentiem, kuri nav Nīderlandes pilsoņi un uz kuriem attiecas šī prasība, esot tiesības uzturēties Nīderlandē saskaņā ar minēto tiesību normu.

84 Šādos apstākļos ir jāuzskata, ka Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punkts principā ir piemērojams studentiem, kuri nav Nīderlandes pilsoņi un uz kuriem attiecas Komisijas prasības pieteikums.

85 Bet, lai noskaidrotu, vai ir runa par tiešu diskrimināciju Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punkta izpratnē, šajā lietā vispirms ir jāizskata Nīderlandes Karalistes arguments, ka pabalsts transporta izdevumiem ietilpst šīs direktīvas 24. panta 2. punktā paredzētā izņēmuma no vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanas jomā.

86 Kā atkāpe no LESD 18. pantā paredzētā vienlīdzīgas attieksmes principa, kas Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktā ir tikai konkrētāk formulēts, minētā 24. panta 2. punkts ir jāinterpretē šauri (spriedums, 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija, C-75/11, EU:C:2012:605, 54. punkts).

87 Lai arī, kā izriet no pašreizējā sprieduma 79. punkta, pabalsts transporta izdevumiem ir uzturēšanas pabalsts attiecīgajiem studentiem, vienīgi uzturēšanas pabalsts mācībām "stipendiju vai studiju kredītu" veidā ietilpst Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētajā izņēmumā no vienlīdzīgas attieksmes principa (šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 4. oktobris, Komisija/Austrija, C-75/11, EU:C:2012:605, 55. punkts).

88 Šajā ziņā ir jānorāda, ka atšķirībā no lietas, kurā taisīts 2012. gada 4. oktobra spriedums Komisija/Austrija (C-75/11, EU:C:2012:605) un kurā attiecīgā dalībvalsts braukšanas maksas atlaides principā rezervēja tikai tiem studentiem, kuru vecāki bija šīs valsts ģimenes pabalstu saņēmēji, pašreizējā lietā, kā izriet no Tiesai iesniegtajiem materiāliem, pabalsta transporta izdevumiem piešķiršana Nīderlandes studentiem, pret kuriem valsts tiesiskais regulējums Komisijas ieskatā ir labvēlīgāks, ir konkrēti atkarīga no fakta, ka šie studenti izglītību iegūst Nīderlandē un ka viņiem ir tiesības uz studiju finansējumu saskaņā ar Nīderlandes tiesisko regulējumu.

89 Saskaņā ar šo tiesisko regulējumu studentam tiek piešķirta braukšanas karte, kas viņam ļauj sabiedrisko transportu izmantot bez maksas vai par samazinātu maksu. Ja students savas mācības pabeidz desmit gadu laikā, viņam šis pabalsts nav jāatmaksā. Ja students šajā termiņā mācības nepabeidz, šis pabalsts ir jāatmaksā. Tātad pabalsts transporta izdevumiem, kāds tas ir paredzēts Nīderlandes tiesiskajā regulējumā, pēc tā pazīmēm un veidola ir vai nu stipendija, vai arī kredīts atkarībā no tā, vai students savas mācības sekmīgi pabeidz desmit gadu laikā.

90 No tā izriet, ka tāds pabalsts transporta izdevumiem, par kādu ir runa šajā lietā, ir jāuzskata par piešķirtu "stipendijas vai studiju kredīta" veidā Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta izpratnē.

91 Šajā ziņā, kā norāda arī ģenerāladvokāte savu secinājumu 97. punktā, jautājumam par to, vai minētais pabalsts ir nosacīta stipendija vai nosacīts kredīts, nav nekādas nozīmes, jo Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkts attiecas gan uz "stipendijām", gan "kredītiem" un pabalsts transporta izdevumiem visos gadījumos ietilpst vienā vai otrā no šiem jēdzieniem.

92 Tāpat nav nozīmes faktam, ka pabalsts transporta izdevumiem principā tiek piešķirts braukšanas kartes formā, tātad nevis naudā, bet gan natūrā. Ne no Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta formulējuma, ne no juridiskā ietvara, kurā šī tiesību norma ietilpst, neizriet, ka dalībvalstis būtu jāpiespiež uzturēšanas pabalstu mācībām piešķirt tikai naudā. Gluži pretēji, kā norāda ģenerāladvokāte savu secinājumu 93. punktā, šāda pabalsta piešķiršana natūrā attiecīgajai dalībvalstij vajadzības gadījumā sniedz iespēju, pirmkārt, samazināt ar šāda pabalsta piešķiršanu saistītos izdevumus, vienojoties ar pakalpojuma sniedzēju par tarifiem, un, otrkārt, pārliecināties, ka no šī pabalsta izrietošā ekonomiskā priekšrocība tiek izmantota tieši tam mērķim, kāds šim pabalstam ir paredzēts.

93 Visbeidzot ir jākonstatē, ka pretēji Komisijas ierosinātajam Nīderlandes Karalistei šajā kontekstā nemaz nav pienākuma piešķirt pabalstu transporta izdevumiem tikai tāpēc vien, ka students galvenokārt studēšanas nolūkā ir reģistrējies privātā vai valsts izglītības iestādē, ko šī dalībvalsts ir akreditējusi vai finansē, pamatojoties uz valsts tiesību aktiem vai administratīvo praksi. Šādā interpretācijā tiekot noliegts ne tikai Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta formulējums, bet arī laupīts šajā tiesību normā paredzētā izņēmuma par uzturēšanas pabalstu mācībām saturs, jo šādas interpretācijas rezultātā realitātē dalībvalstīm tiktu radīts pienākums ievērot vienlīdzīgas attieksmes principu šādu pabalstu piešķiršanā attiecībā uz visiem studentiem, uz kuriem attiecas Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts.

94 Līdz ar to ir jākonstatē, ka pabalsts transporta izdevumiem ietilpst Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētajā jēdzienā "līdzekļi [uzturēšanas pabalsts] mācībām [..], ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti" un Nīderlandes Karaliste šajā ziņā paredzēto izņēmumu var izmantot, lai, iekams nav iegūtas pastāvīgas uzturēšanās tiesības, šī pabalsta piešķiršanu atteiktu personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, vai viņu ģimenes locekļi.

95 Tāpēc iebildums par tiešu diskrimināciju ir jānoraida kā nepamatots.

96 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, šī prasība ir jānoraida pilnībā.

Tiesāšanās izdevumi

97 Saskaņā ar Reglamenta 138. panta 1. punktu lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Nīderlandes Karaliste ir prasījusi piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai šis spriedums ir nelabvēlīgs, jāpiespriež Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nosprież:

1) prasību noraidīt;

2) Eiropas Komisija atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]